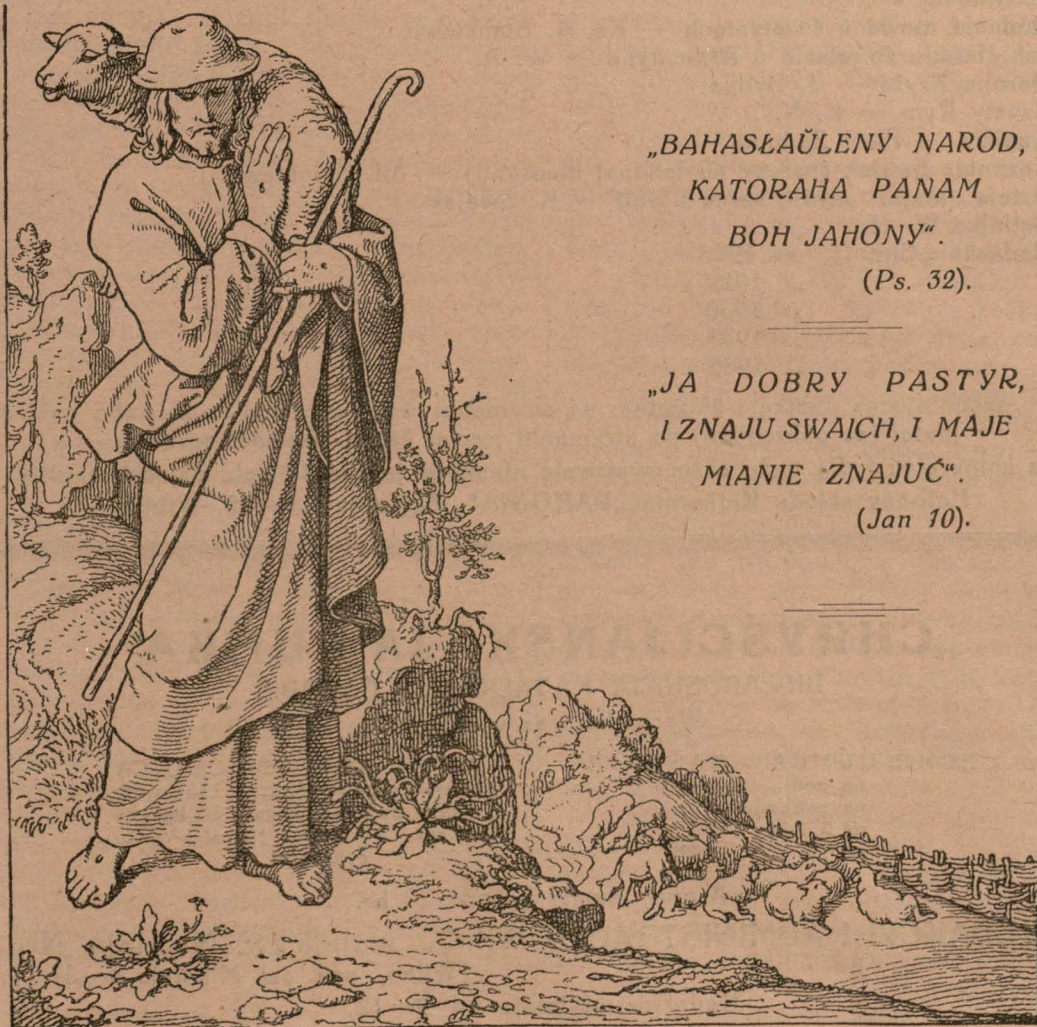

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

Hod VI.

Wilnia, 16 Krasawika 1933 h.

Nr. 4 (85).

„BAHASŁAŪLENY NAROD,
KATORAHA PANAM
BOH JAHONY“.

(Ps. 32).

„JA DOBRY PASTYR,
I ZNAJU SWAICH, I MAJE
MIANIE ZNAJUĆ“.

(Jan 10).

1. Nacyjanalizm i Katalicyzm. 2. Božaje Slova na niadzielu Prawodnuju.
 3. 31-šy Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres. 4. Usio ŭ miłaści. 5. Šledam za
 Chrystusam. 6. Z relihijna-hramadzkaža žyćcia. 7. Z bielaruskaj niwy. 8. Roz-
 nyja cikawaści. 9. Z palityki. 10. Wilenskija nawiny. 11. Paštowaja skrynka.

Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“.

1. Boh (filozofičny narys) — Dr. M. A.	30
2. Z historyi apolohietyki chryścijanskaj — Ks dr. J. Rešeć	1 00
3. Zło i lakarstwa na jaho — Praf. dr. J. Tarasewič	30
4. Jak Kaziuk sabraŭsia da spowiedzi — W. A.	50
5. Ružaniec Najšwiac. Dziewy Maryi — I. S.	30
6. Swiaty Izdar Chlebarob — Ks. P. Tatarynowič	30
7. Ziarniatki z rodnaje junackaje niwy — P. Z.	20
8. Čaławiek — Dr. M. A.	25
9. Kaziukowaje žanimstwa — W. A.	50
10. Pieśni žalby (nabožnaje razwažańnie muki i śmierci Zbaŭcy našaha Jezusa Chrystusa) — J. B.	20
11. Rodnaja mowa ŭ šwiatyniach — Ks. A. Stankiewič	1 50
12. Jak Hanula žbirałasja ŭ Arhientynu — W. A.	25
13. Daroha Kryža — J. Bylina	30
14. Swiaty Rym — K. N.	50
15. Kupalle — Piotr Zaduma	50
16. Kazimier Swajak (narysy ab jahonaj ideolohii) — Ad. Stankiewič	50
17. Dzieja majej myśli, serca i woli — K Swajak	50
18. Betlejka W. A.	30
19. Hadawik „Chr. D.“ za 1928	5.00
20. „ „ „ 1929	5.00
21. „ „ „ 1930	5.00
22. „ „ „ 1931	5.50
23. „ „ „ 1932	5.00

Zakazy spaŭniajucca chutka i akuratna: pa atrymańni ŭsiej wartaści knižki, abo nakładnoj
 plataj (za pobranie) pa atrymańni trećiaj častki wartaści zakazu.

Dla knižarniaŭ i dla tych, chto wypiswaje niamienš jak na 10 zał., dajecca skidka.

Hałoŭny skład: Kniharnia „PAHONIA“, Zawalnaja 6—10, Wilnia.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIELARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ

Wychodzić raz u mesiac.

„CHR. DUMKA“ KAŠTUJE:
 na hod . . . 4 zał.
 na paŭhodu 2
 na 3 mies. 1
 na 1 „ 0,50

ABWIESTKI ŽMIAŠČAJUCCA
 tolki na apošniaj bačynie i kaštujuc:
 celaja bačyna 40 zał., 1/2 bačyny
 20 zał., 1/4 bačyny 10 zał., 1/8 ba-
 čyny 5 zł.

Asobny numar kaštuje 20 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica św. Mikałajaja Nr. 8—3
 (Wilno, wul. św. Mikołaja 8—3).

Redaktor pryjmaje ad 9—12.

CHRYSCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VI

Wilnia, 16 Krasawika 1933 h.

Nr. 4 (85).

USIM NAŠYM SUPRACOŪNIKAM, ČYTAČOM I PRYJACIELAM ŠLOM PAŽADAŃNIE
WIASIOŁAHA ALLELUJA, A TAK-ŽA PAŽADAŃNIE ŬSKRAŠEŃNIA BIEŁARUSKAHA
NARODU DA WOLI I ŠČAŚCIA!

Nacyjanalizm i Katalicyzm.

Siaŋnia űsie dziarżawy ű Eűropie asna-
wany pradusim na nacyjanalnaści, heta znača,
što koźnaja nacyja, koźny narod sam sabie
buduje dziarżaűnaje żyćcio, tworyć swaju űła-
snuju nacyjanalnuju kulturu i żywie swaim
ułasnym, samastojnym żyćciom. Imknieńnie
takim čynam narodaű jašče niedziarżaűnych
da hetkaha samastojnaha, zbudawanaha na
swaich ułasnych wartaściach, żyćcia, a tak-ža
pahłybleńnie takoha żyćcia ű narodaű dziar-
żaűnych i jość nacyjanalizmam. Woś-ža hety
nacyjanalizm u našym časie zjaűlajecca najży-
wiejšaj hramadzkaj wartaścijaj, najbołš piaku-
čaj i pryciahwajučaj. Nacyjanalizm hety zjaű-
lajecca tak-ža hramadzkaj wartaścijaj, motaram
hramadzkaha żyćcia tak-ža i ű niekulturnych
narodaű Azii i Afryki. Ŭsie kulturnyja narody
siaŋnia haworać swajej rodnaj mowaj, u hetaj
mowie pišuć kniźki i hazety, tworać nawuku,
wučać swaich dziaciej i molacca. Nacyjanalizm,
jak bačym, siaŋnia zjaűlajecca znakam żyćcia
koźnaha narodu. Nacyjanalizmu nia wytwarja
ani dziarżawa, ani szkoła, ani što inšaje. Ŭ as-
nowie swajej jon jość tworam samoj pryrody,
a ű wykančeńni tworam sučasnaj kultury.

Adhetul jasna, što kali jakoha narodu
nacyjanalizm jość takoha charakteru, što jon
raźwiwajecca nie karystajučysia inšym narodom,
dyk nacyjanalizm taki, reč jasnaja, jość ma-
ralna dobrym i pryhoźym. Ale jak paasobnyja
ludzi zwyčajna bywajuć samalubami, što da
siabie űsio ciahnuć i musiać jany zmahacca
z saboj, kab nia żyć čuźym košťam, tak i na-
roćy: jany taksama, raźwiwajučy swoj nacyja-
nalizm, kormiacca časta całkom niahodna in-
šymi narodami, a tak-ža karystajucca dla swa-
ich metaű relihijaj i socyjalnymi prawami
slabiejšych. Jasnaja reč, što hetki nacyjanalizm,
jaki nazwać možna źwiarynym, jość nacyjana-
lizmam niemaralnym, škodnym i treba z im
zmahacca.

Słowam, błaħim nacyjanalizmam budzie
taki, jaki űwaźaje swoj narod za najwyšejšaje

dabro, jakomu pawinny słuźyć usie i űsio.
Hetki pahanski nacyjanalizm jość niemaralnym
i ű narodaű chryścijanskich nie pawinien mieć
miejsca. Kaścioł Katalicki, jaki staić na straźy
Chrystowaj nawuki, hetki niemaralny nacyja-
nalizm časta hanić.

Tak naprykład u 1925 h. Kaścioł zhaniű,
jak niemaralnuju, francuskuju monarchistyčnuju
arhanizacyju „Action Francaise“, jakaja wučyła,
što francuski narod—nad usio na świcie i što
jamu űsio pawinna padparadkawacca.

Ŭznoű-ža ű 1929 h. Kaścioł prawodzie
wostruju baračbu z italijskim fašyzmam, jaki
z italijskaha narodu i z Italii robić jak-by
niejkaha najwyšejšaha baźka.

Ŭrešcie ű minulym hodzie niemiecki
episkopat wystupaje prociű hitleryzmu, jaki,
nasuproć jaűnaj sprawiadliwaści i praűdy,
najwyšejšym dabrom uwaźaje niemiecki narod
i fizyčnuju siűu jaho.

Adhetul wialikaja nawuka i dla nas Biel-
łarsaű, jak my pawinny adnosicca da swajho
nacyjanalizmu. My pawinny pomnić, što na-
cyjanalnaj adradžeńnie našaha narodu musiać
zaűsiody mieć na űwazie adwiečnyja asnowy
Chrystowaj nawuki, musiać adbywacca ű ram-
kach hetaj nawuki i nie pierastupać ich. Ŭ pra-
ciűnym wypadku my zamiest pamahčy swajmu
narodu — jamu tolki zaškodzim i adradžeńnia
jaho nie asiahniem.

Znača, z niezdarowym, samalubnym na-
cyjanalizmam treba zmahacca. Ŭsie narody
pawinny imknucca da suładnaha i sprawiad-
liwaha suźyćcia, a nie da panawańnia adny
nad druhimi. Šwajcaryja, dzie żywuć zhodna
try narody, šanujučy adny adnych nacyjana-
nyja prawy, słuźa strojnym uzoram suźyćcia
miź saboj roznych narodaű.

Dobry, maralny nacyjanalizm, jaki raźwi-
wajecca ű zhodzie z nawukaj Chrystowaj,
zhodna z jahonymi prykazańniami lubowi
i sprawiadliwaści, maje wialikaje značeńnie
dla narodaű.

Dobry nacjonalizm adzincy stawić prad woły narod, jak wyżejšuju celaść, abo nawet stawić jej prad woły celyja narody, jakija majuć takija-ż prawy, jak i narod hetaj adzinki i jakich narušać nijak nia možna.

Dobry nacjonalizm naskroś socyjalny, hramadzki — jon, ahladajućy narod, jak celaść, rupicca ab jaho dabrabyćie, jak celaści.

Dobry nacjonalizm daje mahčymaśe narodu znajści jaho ũlasnaje „ja“, raźwić jaho i pahłybić, a tak-ža stwaryć ũlasnuju kulturu, dabrabyt i abaranicca ad naporu waroźych nacjonalizmaŭ susiednich.

Pry hetym treba pomnić, što kali-b jaki narod zažadaŭ u swaim raźwićci rabić skoki, paminajućy i nie pieraźywajućy tych hramadzkich wartaściami, jakimi żywuć sučasnyja jamu inšyja narody, heta znača — žyćcia nacjonalnaha, dyk taki narod zamiest postupu, kulturalna staŭsia-b adstałym i pašoŭ-by na korm silniejšym, nacjonalna ŭswiedamym narodam.

Najlepšym-ža, najšwiatlejšym wučycielem žyćcia narodaŭ zjaŭlajecca Kaścioł Katalicki, jaki zhodna z nawukaj Chrysta koźnamu narodu przyznaje prawy na jaho samastojnaje narodnaje žyćcio, ale tak-ža koźny narod wuča i ab jahonych maralnych abawiazkach adnorna inšych narodaŭ, asabliwa ab abawiazku sprawiadliwaści, na jakoj pawinna budawacca žyćcio ũsich narodaŭ.

Dr. K. N.

(Učaśnik Kanhresu).

31-šy Miźnarodny Eucharystyčny Kanhres.

II.

Kanhresy katalickija, inakš źjezdy, joś ništo inšaje, jak sabrańni katalikoŭ, jakija majuć za metu praz uzajemnaje parazumleńnie pawialićyć upłyŭ nawuki Kaścioła katalickaha niatolki na žyćcio relihijnaje, ale toż na žyćcio hramadzka-je, narodnaje, nawukowaje.

Pačatak hetych kanhresaŭ ličycca ad pałowy XIX-ha stalećcia, kali u 1848 h. u Mahuncy (Niamieččyna) byŭ zładžany pieršy źjezd katalikoŭ z Niamieččyny.

Žjezdy hetakija bywajuć adnyja bolšyja: jak miźnarodnyja, krajowyja, ci narodnyja — što rasciahwajucca na ŭwieś kraj jaki, druhija mienšyja: jak prawincyjanalnyja (hetyja časta adbywajucca), abo nat dekanalnyja, kali źbirajecca nie kalki parachwijaŭ. Nas tut cikawiać kanhresy eucharystyčnyja miźnarodnyja.

Kult Eucharystyčny znany ŭžo byŭ u pieršych wiakoch chryścijanstwa; ŭžo katakumby byli ŭswiedkami tej čeści Eucharystyi św., što po-

Božaje Słowa na niadzielu Prawodnuju.

I.

Darabija: usio, što naradzilasja z Boha, pieramahaje ŭswiet, a pieramahaj hetaj, što pieramahaje ŭswiet, joś wiera naša. Čhto-ž joś, katory pieramahaje ŭswiet, kali nia toj, jaki wieryć, što Jezus joś Synam Božym? Hety joś, katory pryšoŭ praz wadu i kroŭ, Jezus Chrystus; nia tolki praz wadu, ale praz wadu i kroŭ. I Duch joś, katory ŭswiedčyć, što Chrystus joś praŭda. Bo try joś, katoryja ŭswiedčać u niebie: Ajciec, Słowa, i Duch Światy; i hetyja try adno joś. I try joś, katoryja ŭswiedčać na ziarni: Duch, i wada, i kroŭ; i hetyja try adno joś. Kali my prymajem paŭswiedčańnie ludzkoje, dyk paŭswiedčańnie Božaje joś bolšaje, bo heta joś paŭswiedčańnie Boha, katoraje joś bolšaje, bo jon ŭswiedčyŭ ab Synie swaim. Čhto wieryć u Syna Božaha, paŭswiedčańnie Božaje ŭ sabie maje (I Jan 5, 4—10).

II.

U heny čas, kali byŭ wiečar taho pieršaha dnia tydnia, i dźwiery byli zamknionyja, dzie byli sabraŭšysia wučni dzieła strachu Judejaŭ, pryšoŭ Jezus, staŭ pasiarodku i skazaŭ im: Supakoj wam. A skazaŭšy heta, pakazaŭ im ruki i bok. Wućni-ž, ubačyŭšy Pana, ŭściešylisia. Jon skazaŭ im uznoŭ: Supakoj wam.

tym rasła i razwiwałasja ŭ praciahu wiakoŭ, i jakoj zaŭsiody adznačaŭsia Kaścioł katalicki Ale ŭ hetym ničoaha nia było asabliwaha, nijakaj asabliwaj arhanizacyi na bolšuju miźnarodnuju skelu. Až ŭ XIX st kult hety wybucha-je ŭžo ŭ celaj swajej pieknacie, wieliły i sile, i siońnia sapraŭdy ŭžo nawodźić padziŭ i zdumleńnie na worahaŭ relihii i Eucharystyi ŭswiatoj. Woś źbirajucca ludzi z roźnych staronak ŭswietu, roźnych narodnaściami, roźnych partyjaŭ, časta miź saboj waroźych, — i adłażyŭšy swaje sprečki na potym, usie razam prad wystaŭlenym Najšw. Sakramentam — prad Waładarom supakoj praz kolki dzion razwažajuć i abradujuć nad waźniejšymi sprawami žyćcia swajho, pierahladajućy swaje pahlady, swajo celaje žyćcio, raźwiazwajućy problemy duchoŭnyja i hramadzkija — usio pawodle św. Eucharystyi, pawodle Jezusa, jaki daje razwiazku ŭsialakim problemam swaim ŭswiatłom słowa ewaneličnaha, swaim przykładam, paciechami i łaskami žyćcia eucharystyčnaha. Hetak woś radziać nad waźniejšymi sprawami, padzialiŭšysia na asobnyja hrupy — sekcyi, hetak paasobku: ksiandzy, mužčyny, žančyny, moładź; koźny kraj toż pradstaŭlaje asobnuju hramadu i maje swaje asobnyja sabrańni. Tady ačyščajuć swaje duży i serca praz spowiedź ŭswiatuju i hornucca da Stołu Anielskaha, kab zasilić swajho ducha, przyhatawać jaho da zmaħońnia, da wysiku, da

Jak mianie pasłaŭ Ajciec, i ja pasyłaŭ was. Skazaŭšy heta, dychanuŭ na ich i skazaŭ im: waźmiecie Duchą Światoǰa; kamu hrachi adpuścicie, tamu adpuścajuca, a kamu zatrymajecie, tamu jość zatrymany. A Tamaš, adzin z dwanaccioch, jaki zawiecca Bliźniak, nia byŭ z imi, kali prychodziŭ Jezus. Dyk skazali jamu inšyja wučni: my bačyli Pana. Jon-ža adkazaŭ im: kali nia ŭbaču ranaŭ ad ħwazdoŭ na rukach jaho i nie ŭłažu swajho palca ŭ miejsca ħwazdoŭ i nie ŭłažu ruki mojej u bok jaho — nie pawieru. A pašla wašmioch dzion uznoŭ byli wučni jaho doma i Tamaš z imi. Pryšoŭ Jezus, choć dźwiery byli zamknoniŭja, staŭ pasiarodku i skazaŭ: Supakoj wam. Tady skazaŭ Tamašu: ułaży palec twój siudy i pabač maje ruki, praciahni ruku swaju i ułaży ŭ bok moj i nia budź niedawierkam, ale wierułym. Adkazaŭ Tamaš i skazaŭ jamu: Pan moj i Boh moj! Skazaŭ jamu Jezus: Ty ŭwierŭ, Tamaš, bo ŭbaču mianie; baħasłaŭlenyja, što nia bačyli i ŭwieryli. Jezus na wačach swaich wučniŭ učyniŭ tak-ža śmat jašče i inšych cudaŭ, što ŭ hetaj knizie nie napisany. Hetaja-ż napisany, ħab wy wieryli, što Jezus jość Chrystus Syn Boży i kab wieruły, żyćcio mieli ŭ imia jaho (Jan 20, 19—31).

III.

Mnoha roznaj praŭdy wučyć nas sianiešniaja św. Ewanelija, ale najbołš kidajecca nam u wočy — na przykładzie niawiernaha Tamaša — nawuka ab patrebie wiery.

achwiarnaści i wytrywańnia. A ŭ kancy, poŭnyja wiery i haračaha entuzyjezmu, z pieśniami na wusnach abnosiać swajho Hospada i Waładara ŭ tryumfalnaj procesii, byccam u wialikim pachodzie na padboj świetu, na świadoctwa ŭsím prysutnym i celamu świetu Waładarstwa Chrystusowaha, na pieraprašeńnie hetaha Waładara waładaroŭ za ŭsie źniawahy prywatnyja i publičnyja.

Kirujuć hetymi źjezdami adumysłowyja kamitety, jakija zahadzja na hod abo i raniej pačynajuć pryhatawaŭčuju rabotu.

Jak wializarnyja i pieknyja bywajuć hetaki ja źjezdy—świdčyć ab hetym zdumleńnie i padziŭ niekatalikoŭ i niechryścijan; inawiercy bywajuć prosta zachoplenyja, kali hladziać na strojność i pieknatu masaŭ niaźličanych, što hornucca da Najšw. Sakramentu; protestanty, żydy, mahametanie (araby i turki) i pahancy byli niekalis pryhniečany charastwom abrađu katalickaha, majestatam masaŭ malačychsia i śplawajučych ludcoŭ, byli pakananyja świetłym i haračym nastrojem i wialikaju wieraj. Hetak było padčas 8-ha Mižnar. Eŭch. Kanhresu ŭ Jeruzalimie u 1893 h.

Dumka Kanhresaŭ Eŭch. wyšla ad troch wialikich duš: bahasłaŭlonaha Juljana Eymarda, bisk. Segura i pabožnaj žančyny Tamissier. Ale začynšcykam — inicyjataram hetych kanhresaŭ

— Wiera nam patrebnaja, kab znajści Praŭdu Najwyšejšu i kab znajści Boha. Siarod mnohich żyćciowych zahadak i tajnicaŭ, adna tolki wiera maje pakazać praŭdziwuju darohu i jak jasny świateč świecić nam u našaj żyćciowaj padaroży. Ludzkaja nawuka i kultura—heta tolki jak-by ranišniaje świtańnie. Praŭda, ani adkidać ich, ani imi hardzić my nia možam, ale całkom zdawolicca imi my tak-ža nia možam. Usio ziemskaje, choć-by było niawiedama jak wysokaje, praŭdziwaje i strojnej, nia zmoža zdawolicć całkom duży našaj, bo poŭnaje jaje zdawoleńnie ŭ Bohu. Duša naša tuť na ziamli — heta jak-by ptuška, što pačynaje swajo sčabiatańnie na świtańni, majučy pračućcio poŭnaj dziennaj jasnaści i krasy, što prydzie pašla świtańnia, „Bahasłaŭleny, katoryja nia bačyli i ŭwieryli“.

— Wiera nam patrebnaja, kab hłybiej mahli my hlanuć u żyćcio naša. Praz wakno wiery lahčej my bačym hłybinu żyćcia i jaho pieršyja pryčyny, atak-žalahčej paznajom wyżejšaść żyćcia duchowaha ad materyjalnaha. A z hetaha pahłybleńnia praz wieru żyćcia našaha lahčej dachodzim da lepšaha zrazumieńnia i adčućcia Abjawy Božaj, historyčnaj asoby Chrysta i ŭsiej światoj sprawy jahonaj. Praz wočy wiery bačym usio heta i Praŭdu Najwyšejšuju hłybiej rozumiejem i adčuwajem u duży našaj. „Bahasłaŭleny, što nia bačyli i ŭwieryli“.

— Wiera nam patrebnaja tak-ža da adrađeńnia duży našaj. Wiera dušu našu nia tolki budzić, ale i aświačaje i daryć jaje supako-

prad usimi była heta žančyna—Maryja Tamissier. Radziłasia jana ŭ Turs(Francyja)u 1834 h. Budučy nadta pabožnaj, jana chacieła ŭstupić u kłaštar, ale heta jej nie ŭdałasia Astaŭšysia ŭ świecie, jana addałasia całkom nabaženstwu da Najšw. Sakramentu. U 1873 h. 29.VI. była wialikaja manifestacyja u Paray-Monfal, padčas jakoj 60 deputataŭ achwiarawała Sojm francuski Sercu Jezusowamu, što wyklikała u jejnaj duży abraz panawańnia Chrystusa nad świetam. A bačučy wialikuju zimnata ludziej da Našw. Sakramentu, jana ŭłażyła projekt asobnych kanhresaŭ, jakija zlučyli-b synoŭ Kaścioła kala Jezusa i hetak praz kult eucharystyčny pajšłob ratawańnie hramadzianstwa. Dumka jaje adnak nie adrazu była pryniata. Wyšejšaja kaścielnaja ŭlada nie spašyła, chacia Ajciec św. Leon XIII i pabahasłaŭwiŭ hetu sprawu. U hetym čaśie ŭ Francyi heta dumka znachodziła ŭsio bołš pryčilnikaŭ. I woš u 1878 h. 3 ha wierašnia, na zaŭtra pa wialikaj pielhrymcy u Fawerne, u prysutnaści siami biskupaŭ, niekalki sot ksiandzoŭ i mnohich tysiać wiernych adbyŭsia praŭdziwy Eucharystyčny Kanhres, chacia i biez takoj nazowy. Tym časam Tamissier padwaiwale swaje starańni. Sprawaj zacikaŭliwajecca biskup Segur i inšyja dobryja ludzi, jak Wro, ci ajciec Wikard, jakija ŭ kancy wyprəsili ŭ Ajca św. pazwaleńnie na Kanhres. I woš 28-ha čerwienia 1881 h. u Lille(Fran-

jemŕi radaŕciaj unutraŕaj, a praz heta dawozić jaje da naleŕzna h zrazumieńŕia i ad-
 ćucia daskanalnaŕci i pryhoŕaŕci Chryŕtusa.
 Biaduje siańŕia ŕwiet nad mnohimi wynikami
 sućasŕaj kultury swajej, jak paŕyrańŕie bias-
 stydzta, biazboŕnictwa, jak kryuĎa ŕlabiej-
 ŕŕych hramadzkić klasau i narodau. Ale ŕwiet
 hety adnaćasna baćyć, ŕto ćym bolŕ heta
 nastupaje na ŕŕycio ludzkoje, tym bolŕ u lu-
 dziej budzica paŕadańŕie pieramieny i adra-
 dzeńŕia duŕau. Adradzeńŕie-ŕ heta saprauĎy
 prychoĎzić, ale nia z cieľa, krywi i samalub-
 stwa ludzkoha, a z Ducha ŕw., z ducha ŕŕycia
 Boŕaha, z ducha wiery. „Bahaslauleny, ŕto
 nia baćyli i uwieryli“.

Ks. Ad. St.

D. Aniŕko.

Usio ũ miłaŕci. (4)

IV. ŕŕaŕcie ahaulnaje.

„PryjĎzi Waładarŕta Twajo!“

Pahladzieuŕŕy na toje, jak ludzi adny ad-
 nych praŕledujuć, jak jany pamiŕŕ saboju hry-
 zucca, jak ćaławiek ćaławieku ćasta ŕtanowicca
 woŕkam, jak ludzi niaraz kidajuca adny na
 adnych z aruŕŕam, tak ŕto wielmi ćasta i kroŕ
 ljecca, kroŕ ćaławieća... Pahladzieuŕŕy na ŕŕio
 heta, nia trudna zauwaŕŕyć, ŕto ćahoŕci ća-
 ławiećtu jaŕŕe brakuje, ŕto tak być nie pawinna.

Myŕlicieli, zakanadaućy ũŕo z daŕnaŕci
 silacca, łomiać sabie hoławy nad tym: ŕto zra-
 bić, jaki paradak zawiadci na ŕwiece, jakija
 zakony wydumać, jak akreŕlić uzajemnyja ad-
 nosiny ludziej adny da adnych, kab adnosiny
 hetyja byli jak najlepŕyja, kab adharadzić ad-
 nych ludziej ad druhich, kab adny praz adnych
 nia byli pakryuĎŕany.

Joŕć usialakija systemy i teoryi, mnoha
 roznych zakonaŕ; ale nia hľadziaćy na ŕsie
 hetyja zakony, prastupleńŕi paŕtarajuca raz
 za razam i mała ŕto mohuć zrabieć prymuso-
 wyja zakony, mała ŕto mohuć zrabieć suchija
 teoryi; i tak ludzi błudziać pa pociemku i nia
 mohuć trapić da swaje mety.

ŕukajućy sposabaŕ, ŕukajućy daroh, jaki-
 ja wiaduć da aŕŕaŕliwieńŕia ćaławiećta, mu-
 simo ŕwiarnucca da najwyŕŕejŕaj Mudraŕci, ja-
 koju joŕć Chryŕtus.

I chacia Jamu chodzieć pieradusim ab to-
 je, kab nawućyć ćaławieka, jak zbawieć swaju
 duŕu, ale nawuka Jahu budzie prydatna i ũ
 hetaj sprawie, bo Jezus lubieć, ŕkaduje ludziej
 i choća, kab im bylo dobra.

I dzie ŕ nam biednym pachilicca? U kaho
 budziemo pytaća rady, jak nie ũ taho, katory
 skazaŕ: „Ja joŕć PrauĎa“. Jezus Chryŕtus —
 PrauĎa adwiećŕnaja, jon Mudraŕć najwyŕŕejŕaja,
 jon zakonadauća niepamylny. Jon skazaŕ swa-
 jo boskaje ŕłowa i ŕłowa heta ŕwiecei ludziam,
 jak sonca, ũŕo dŕwie tysiaćy let... Ale ŕto-ŕ!
 Kali ludzi nia ŕsie choćać karystać z hetaha
 ŕwiatła, bo im iepiej padabajecca ciemra, jak

cyja) atkryŕsia pierŕy Miŕnarodny Eŕcharystyć-
 ny Kanhres, na jaki pryjechali pradŕaŕŕniki Hiŕ-
 panii, Auŕtryi, ŕwajcaryi, Halandyi, Anhlii, Mek-
 syki i Chili. Trywaŕ hety kanhres try dni i ŕtaŕ-
 sia wializarnaj manifestacyjaj relihijŕaj.

Nastupny Eŕch. Kanhres adbyŕsia u Awin-
 jonie (Francja), 13—17 wieraŕŕia 1882 h., pod
 kiraŕŕnictwam miascowaha biskupa Hasleja. Miŕ
 paruŕanymi temami nadta cikawy byŕ razbor
 eŕcharystyćnych cudaŕ u Francyi.

Treći z kalei byŕ u Liege (Belhija)
 5—10 ćerwienia 1883 h., jaki zakonćyŕsia wia-
 lizarnaj pracesyjaj u prysutnaŕci celaj katalickaj
 Belhii, a ćuŕzaiemcy pryjechali na 53-ći ćia-
 hnikoch.

Ćaćwierty adbyŕsia u Fryburhu ŕwajcar-
 skim, 9—13 wieraŕŕia 1885 h. i praŕŕawieŕ-
 sia prysutnaŕciaj Najwyŕŕejŕaj Rady Kantonaŕ.

Piaćy adbyŕsia ũ Tuluzie (Francyja),
 20—25 ćerwienia 1886 h. Urad francuski tady
 byŕ u rukach masonau, ale adnak nićoha nie
 paŕkodzili pieraŕkody mińŕsterŕta Gobleta i kan-
 hres konćyŕsia ũ Lourdes u prysutnaŕci tryccaci
 tysiać katalikoŕ.

ŕosty byŕ u Paryŕy, 2—5 lipnia 1888h.
 Pryhoŕzaja byla apoŕŕŕŕiaja ceremonija, kali arcyb.
 paryski kardynał Richard achwiarawaŕ Sercu Je-
 zusawamu ŕŕiu Francyju.

Siomy byŕ u Anwers (Belhija), 16—21 ŕniŕ-
 nia 1890 h

Nastupny kanhres adbyŕsia za try h-Ďy u
 Jeruzalimie i trywaŕ 14—21 traŕŕnia. Na he-
 ty kanhres Ajcieć ŕw. pierŕy raz pryslaŕ swajho
 lehata (pradŕaŕŕnika); prysutnaŕć Uŕchodu
 i Zachodu katalickaha wa usich abraĎach zrabie-
 ĩa hety ŕjezd wialikaj manifestacyjaj wiery.

Dziewiaćy adbyŕsia u Reims (Francyja),
 25—29 lipnia 1894 h.

Dziesiaćy u Paray-le Monial, (Francyja),
 20—24 wieraŕŕia 1897 h. Najbolŕ pramoŕ bylo
 skazana ab ćeŕci i nabaŕenŕtwie da Najŕw Ser-
 ca Jezusa.

Adzinaccaty kanhres byŕ u Brukseli (Belhi-
 ja), 13—17 lipnia 1898 h., u prysutnaŕci lehata
 papieskaha kard. Winc. Wannutelli. Da wialikaj
 spraŕnaŕci i pryhoŕaŕci kanhresu wielmi mnoha
 pryćyniliŕsia adumŕłowyja kamitety pa ŕsich ha-
 radoch Belhii.

Dwanaccaty sabraŕsia u Lourdes (Francyja),
 7—11 ŕniŕŕnia 1899 h.; bylo nadta mnoha piel-
 hrymaŕ, bo tutka ũŕo ad 10 ci hadoŕ dziejeliŕia
 cudy.

Trynaccaty ũ Angers, 4-9 wieraŕŕia 1900 h.
 Ćatyrnaccaty u Namur (Belhija), 3—7 wie-
 raŕŕia 1902 h.

Piatnaccaty u Angauleme (Francyja), 20-24
 lipnia 1903 h.

światło, bo jašče mnoha ũ nas jošć samalubstwa, bo ludziam na hetym świecie ũsio mała...

I tak, tady, kali wypaŭnilisia časy, raz-daŭsia nad świetam hołas Boha-Čaławieka: „Prykazańnie nowaje daju wam, kab wy ũsie ũzajemna miławalisia“. (Jan XIII — 34). U hetym słowie znachodzicca nawuka ahulna-ludzko-ha ščaćsia.

I chacia hetaje słowa Jezusa ũžo niaraz my čuli, hetaje nasieńnie ahulna-ludzko-ha ščaćsia Siawiec Niabiesny ũžo niaraz siejaŭ u sercy našym, ale jano niejaka nia moža pryńiašći plonu.

Čamu heta tak?

A tamu, što serca naša niadobraje i ũ im nia moža pryńiacca i razwicca toj zarodak, z katoraha maħło-b wyrašći ahulna-ludzkoje ščaćsie! I jak na ralli suchoj, niepryhatoŭlenaj nia moža wyrašći i pryńiašći plonu najlepšaje nasieńnie, ale treba, kab heta ralla była wyrablana i ũdobrana, tak sama i serca našaje treba pryhatowić, treba ačyšćić jaho ad hrechy, treba nam pazbycca samalubstwa, treba kab łaska Božaja skrapila ralu našaha serca, ab jakuju prasić nam treba Boha; adnym słowam, treba nam maralna adradzicca, treba, kab Waładarstwa Božaje ũstupila ũ serca našaje — tady ziernie boskaha nasieńnia, jakim jošć miłać bliźniaha prywiecca ũ našym sercy. Miłać bliźniaha — heta ziernie boskaha nasieńnia, hety zarodak ahulna-ludzko-ha ščaćsia tady ũ našym sercy prywiecca, wyrašćie i wy-

dašć plod, katorym budzie panawańnie Waładarstwa Božaha na świecie, a z im razam budzie bahastaŭlenaje sužycio ludziej adnych z adnymi, buduć učynki dobryja, učynki miłaser-nyja ũ adnosinaah da bliźnich, budzie praca naša skirawanaja na karyšć čaławiektwa; a heta ũsio budzie wypływać z serca našaha, jak z krynicy poŭnaj miłaći i heta ũsio budzie dla nas lohkim i pryjemnym.

Tak, da hramadzka-ha ščaćsia treba miłaći! Bo sapraŭdy, ci-ž čaławiek zdolny pad-ńiać ruku na taho, kaho jon lubić? Ci čaławiek zdolny abakrašći, ašukać, abmowić jaho, ci skazać jamu nawat jakoje prykraje słowa? Nie, nikoli!... Čaławiek nia tolki što niazdolny tak ci inakš skryŭdzić taho, kaho jon lubić, ale jašče sam pašpiašyć, jak tolki moža, u pa-trebie bliźniamu z pomačaju. Čaławiek, jaki maje ũ swaim sercy miłać, choča dahadzić tamu, kaho jon lubić, choča zrabić jamu što-kolečy dobraje; taki čaławiek achwotna pa-šwiačaje swaju pracy, swoj trud, nawat swaje wyhody dla karyšći taho, kaho jon lubić: bo miłać jošć achwotnaj, miłać jošć ciarpliwaj.

Kali, naprykład, maci lubić swajo dzicia, to kolki jana pieraniasie, kolki jana pieraciarpic, kolki šłoz jana wylje pry jaho kałyscy! A jak heta dzicia zachwareje, to maci hatowa praz świet išći, sama zdaroŭje kładzie, aby dzicia ratawać. A heta ũsio wyrablaje miłać, bo miłać moža pieraniašći, pieraciarpic mnoha.

A kab nawučyć ludziej takoj miłaći

Šasnaccaty adbyšsia u Rymie, 1—3 čer-wienia 1905 h., pad kiraŭaictwam kard. Respi-ghi, wikaraha św. Ajca. Cudoŭnaja była papieska-ja Imša św. i procesija ũ bazylice św. Piotry, padčas jakoj Pius X sam nioš Najšw. Sakrament.

Siemnaccaty u Tournai (Belhija), 15—19 žniŭnia 1906 h. Hałoŭnaj temaj referataŭ byŭ nowy dekret Stalcy Apost. ab štodziennaj Ka-munii św.

Wosiemnaccaty adbyšsia ũ Metz (Lotaryn-hija), 16—20 wierašnia 1907 h. Tutaka była na-ładžana asobnaja sekcija francuskaja i niemiecka-ja.

Dziewiatnaccaty adbyšsia ũ Londynie (An-hlija), 9—13 wierašnia 1908 h. Nia hledziačy na-rožnyja pieraškody sa starany anhlikancaŭ (pra-testanty) i zabaronu procesii, — kanhres pryńiaŭ wialikija raźmiery.

Dwaccaty adbyšsia u Kolonii (Niamiečcy-na), 4—11 žniŭnia 1909 h. Tutka bylo mnoha-rožnych sekcijaŭ. U kancawoj procesii išło 70 ty-siać ludziej.

Dwaccać pieršy Kanhres adbyšsia ũ Mon-treal (Kanada), 7—11 wierašnia 1910 h.; tut nadta dobra pakazałasia dziejnašć katalikoŭ Ka-nady i Zlučanych Stanaŭ Ameryki. Urad chacia i niekatalicki akazašsia wielmi prychilnym. Te-maj hałoŭnaj byŭ dekret ab Kamunii św. dzia-člej.

Dwaccać druhi adbyšsia u Madrycie (Hiš-panija), 23.VI—1 lipnia 1911 h. Sam karol z ce-łym dworam, wojska i narod składali pakłon češći i lubowi Hospadu ũ Św. Eucharystii.

Dwaccać treci ũ Wienie (Anstryje), 11—15 wierašnia 1912 h. U procesii išli, nia hledziačy na strašenny došč, sam stary manarch Franci-šak Jazep sa swaim dworam, našlednik, kniaz, wojska i pradstaŭniki celaj imperyi i inšych dzia-zaŭ.

Dwaccać čačwierty adbyšsia na Molcie (wostrau na Sjarodziemnym mory), 23—27 kra-sawika 1913 h.

Dwaccać platy ũznoŭ u Lourdes (Francyja), 22—26 lipnia 1914 h.

U hetymža 1914 h. pačalašia wialikaja suš-wietnaja wajna, padčas jakoj byccam usio piekła ũzwarušylašia i zakipieła strašnaj złošćiaj i nie-nawišćiaj na waładarstwa Chrystowaje. Hrymieli harmaty ad Uschodu aź da Zachodu, kroŭ liłašia rakoj i usieŭki świet zastahnaŭ pad jarmom waj-ny. Kab tyja ludzi mieli Chrysta ũ sercy, kab świet sapraŭdy pryznawaŭ waładarstwa Chrysta—nia bylob tych šłoz i krywi, nia bylob mo' i stońniešnych kryzysaŭ!...

Kanhresy wajnoj byli prarwany. Pa wajnie nad ludzkašćiaj zawisła nowaja hrza, nowaja zaraza — kamunizm, jaki wiadzie da poŭnaha raskładu žycio ludzkoje.

achwiarnaj, tut treba Jezusa, treba Jaho šwiatoj religii.

Situ religii ũ hetym wypadku nie zamienić ništo. Darma nas buduć dziwić najpiakniejšyja idealy, darma my budziemo staracca ũwiaści ich u žyćcio, widziačy potrebu hetaha; darma budziemo hawaryć ab mocnaj woli čaławieka, darma ũsio heta budzie pry atsutnaści religii. Tolki religija zmoža ũtrymać čaławieka na wyšynie jaho wartaści, jaho čaławiečaj hodnaści; tolki religija zmoža prymusić čaławieka rabić nia toje, što chočacca, ale toje, što treba.

I sapraŭdy, chrystyanizm zrabiŭ užo wializarny postup u kirunku bolš mahčymych, bolš ludzkich, bolš pryhilnych adnosinaŭ ludziej adny da adnych. Jak-by nia było, a našaje paniaćcie dabra i zła, apinija publičnaja, prawadaŭstwa, — usio heta wyrasta na hruncie chryścijanskim. A narody chryścijanskija, prawodzjačy chryścijanskija idealy ũ žyćci čaławiektwa, akazwajuć swoj upłyŭ i na reštu narodaŭ.

Wializarnaju zasluhaju chrystyanizmu, a pieradusim katalickaha Kaścioła, u imknieńni čaławiektwa da ahulnaha ščaścia, — jość toje, što jon wučyć, jon zmušaje čaławieka da pracy nad swaim maralnym udaskanaleńniem, nad pryhataŭleńniem swajho serca da pryńiaćcia miłaści.

I druhaja zasluha chrystyanizmu ũ hetym kirunku žjaŭlajecca ũ tym, što jon wučyć potreby hetaj miłaści. Woś-ža miłaścijaju pamiž asobnymi adzinkami chrystyanizm wielmi

mnoha pryčyniajecca da ahulnaha dabra, ahulnaha ščaścia, ale chrystyanizm siahaje jašče hlybiej: jon wučyć potreby miłaści i pamiž adzinkami składowymi, jakimi jość celyja hramadzianstwy, asobnyja narody, dziaŭžawy, bo dla ahulna ludzkoha ščaścia apryč miłaści pamiž paasobnymi adzinkami ludzkimi, treba jašče miłaści pamiž hetymi adzinkami składowymi.

Chrystus prykazwajučy, kab my ũzajemna miławalisia, hetym prymušaje da ũzajemnaj miłaści ũsich, usianiućkich ludziej na świcie. A tak, jak u skład celaha čaławiektwa ũchodzjać nia tolki adzinki ludzkija, ale i adzinki składowyja, to prykazanie Jezusa, što da ũzajemnaj miłaści, adnosicca i da adzinak składowych, bo žyćcio asobnych adzinak ludzkich ścisła žwiazana z žyćciom adzinak składowych. Žyćcio kožnaha asobnaha čaławieka ścisła žwiazana z žyćciom celaha hramadzianstwa, narodu, dziaŭžawy.

A z hetym razam i ščaście asabistaje, ščaście prywatnaje kožnaha čaławieka ścisła žwiazana z ščaściem hramadzkiem, bo jano adno druhim dapaŭniajecca, adno biez druhoha niemahčyma. Nia moža być ščaścia asabista ha biaz ščaścia hramadzka ha i ničoha čaławieku nia dać ščaście hramadzka je, kali hety čaławiek sam asabista niaščasny.

Tak! Da ahulnaha ščaścia miłaści treba ũsiudy, treba jaje ũwa ũsich častkach hetaha wialikaha arhanizmu, jakim jość čaławiektwa. Treba hetaj miłaści pamiž paasobnymi ludźmi, treba jaje pamiž asobnymi družynami, treba

I woś Kaścioł kat. uznoŭ žwiarnuŭ wočy swaje da taho, čto jość adzinym lekarstwam na rany i chwaryby prošlyja, na ũstlakija niemečy sloŭniešnja i nbeiašpieki budučyja, — da Jezusa ũ Eucharystii!

Pačalisia ũznoŭ Kanhresy i adbywajucca ũžo rehularna što druhi hod, zaŭsiody rastučy i nabirajučy dziŭnaha i prosta cudoŭnaha razhałosu i pieknaty.

Pieršym pawajennym, a dwaccać šostym z čarhi, byŭ Kanhres u Rymie, 25—29 maja 1922 h.

Dwaccać siomy u Amsterdamie (Halandyja), 22—27 lipnia 1924 h.

Dwaccać wošmy ũ Chikaho (Zluč. Stany Amer.), 20—24 čerwienia 1926 h. Tutka adbyŭsia sapraŭdny tryŭmf Jezusa ũ Eucharystii, tryumf, jakoha świet jašče dahetul nia bačyŭ. Kancawaja procesija była niečym nadzwyčajnym, kali miljoŭnaja, roznajazyčnaja i rožnakalarowaja hramada prachodziła nad wozleram Michigan, byccam žjawa z bajki.

Nastupny, 29 adbyŭsia ũ Sidney (Aŭstralija), 6—9 wierašnia 1928 h. Heta byŭ tož wializarny žiezid katalickaha świetu, slaŭny swajej kancowaj procesijaj pa mory na karabloch.

Tryccaty kanhres adbyŭsia u Kartahinie

(Tunis, Afryka), 7—11 maja 1930. Na hruczoch staroha rymckaha amfiteatru, dzie niekalis liłasia kroŭ mučanikaŭ, išli tysjačy dziaćiej u biełeńkich wopratkach z palmami ũ rukach, spiwajučy Jezusu u Najšw. Sakramencie hymny pachwalnyja!

Tryccać pieršy kanhres adbyŭsia ũ Dublinie (Irlandyja), jaki, pawodle ahulnaha adzywju, byŭ samym pryhožym z usich dahetul byŭšych kanhresaŭ. Byli na im pradstaŭniki z usich chryścijanskich staronak świetu, bolš iak tryccać addzielnych nacyjanalnaścijaŭ, byli pradstaŭniki na't z Indyi i zdlokaha Kiteju.

Woś jak iskračka miłaści Božaj razharełasia ũ wialikaje polymia, jakoje ũsio šyrej ahartaje ũsiu ziamlu. Tyja staronki, tyja narody, tyja ludcy, što sapraŭdy lubili Jezusa Chrystusa ũ Eucharystii św., što zmahalisia za Waładarstwa Jahonaje, što clarpieli prasled dziela Imieni Jaho — tyja ũsie z wialikaj radaścij starajucca, kab u slable žladzić hetaki kanhres, kab prad usim świetam pryznać Jezusa za swajho Waładara i z usim świetam addać Jamu čeść i paklon

Woś hetakaj staronkaj była Irlandyjal...

(d. b.)

jaje pamiž asobnymi wioskami i haradami, treba jaje pamiž asobnymi klasami hramadzianstwa, pamiž asobnymi arhanizacyjami, asobnymi tawarystwami, treba miłaści pamiž asobnymi dziaŕżawami, pamiž usimi narodami.

Tut nie wymahajecca niejkej miłaści pa-čućciowaj, ale tut treba miłaści chryścijanskaj, miłaści abapiortaj na sprawiadliwaści, na spahadnaści, na wialikadušnaści i ciarpliwaści. Adnym słowam, treba lubić druhoha tak, jak samoha siabie. Čaho my žadajem sami sabie, taho nie škadujma druhomu i čaho my sami nia chočam, taho nie rabiemo druhomu. Pad hetym słowam „druhi“ treba rozumieć nia tolki druhi čaławiek, ale i druhi narod, druhaja klasa hramadzianstwa, druhaja siamja i t. d.

I tak my bačyli, što dla ahulna ludzkoha ščaćsia treba miłaści. Ale tut treba adznačyć, što adzinaju možna skazać pieraškodaju da pašyreńnia panawańnia miłaści na świcie, a z hetym razam pieraškodaju da ahulna ludzkoha ščaćsia jość egoizm, ci inačaj skazać—samalubstwa, praźmiernaja miłaść samoha siabie z kryūdaju dla druhoha. Egoizm bywaje nia tolki asabowy, ale bywaje klasowy, bywaje narodny, katory nazywajecca nacyjanalizmam. Tak, usiamu winawaty egoizm, katory, jak toje dzikaje zielle raście ũ sercy našym i zahlušaje ũsiakaje dobraje nasieńnie, nasieńnie boskaje, nasieńnie miłaści bliźniaha! I kali my chočam ahulna ludzkoha ščaćsia — treba nam pazbycca ũsiakaha egoizmu. A hetym damo miejsca panawańniu miłaści.

A tak, kab ahulnaja miłaść, miłaść čystaja, miłaść braterskaja panawała pamiž asobnymi ludźmi, pamiž celymi hramadzianstwami, usimi narodami, dziaŕżawami — nia było-b tady ani kryūdy, ani swarkaŭ, ani falšu, ale praūda i sprawiadliwaść, zhoda i paradak, li-taść i miłaserdzie panawała-b, na świcie. Tady jednaść, supakoj, zhoda panawała-b u koźnaj chacie, u celym hramadzianstwie, pamiž usimi narodami ziamli. Tady nia było-b wojnaŭ pamiž narodami, dziaŕżawami, nia było b niesprawiadliwaści i wyzysku pamiž asobnymi klasami hramadzianstwa, nia było b kałatni, razbojaŭ, kradzieży, ašukanstwa pamiž asobnymi ludźmi, tady čaławiek čaławieku byŭ-by najlepšym pryjacielem.

Praūda, dobra było-b, kab jano tak mah-ło być Anielskaje žyćcio tady było-b na ziamli. Ale pytańnie: ci jano tak kali budzie?

Tak, dabro i praūda pieramoža, miłaść na świcie zapanawać musieć, bo čaławiektwa, štoraz dalej, to ũsio lepiej udaskanalajecca. I koźny, chto choča być pryjacielem čaławiektwa, pawinien da hetaha imknucca, pawinien nad hetym pracawać, a pracawać pieradusim nad swaim maralnym adradžeńniem. Ŭwieś fundamant — heta našaje serca, treba z hetaha serca wykaranić egoizm, a zasiejać ziernie miłaści.

Tak budzie — miłaść na świcie kaliś zapanuje, bo na što-ž-by Chrystus kazaŭ nam

malicca da Ajca Pradwiečnaha: „Pryjdzi Walađarstwa Twajo!?”.

Tak budzie, bo ũžo tak było pamiž chryścijanami ũ pieršyja wiaki, kali ũsie chryścijanie ličylisia, jak adna družyna, što miłujecca ũzajemna.

Tak budzie, bo i ciapier jość družyny, jość celyja wioski, celyja krainy, dzie ludzi bolš-mienš żywuć tak, dzie ludzi lepiej ad druhich zrazumieli ducha Chrystusowaha, dzie jany stajać na wyšejšaj stupieni raźwićcia maralnaha i kulturnaha. Značyć, nia ũsie sercy i ciapier jaławiejuć, byli i jość sercy dobra pryhatoŭlenyja da ũzrostu nasieńnia Božaha.

Tak budzie, bo naš Kaścioł katalicki da hetaha imkniecca biazupynna, a dobry wynik jamu zapeŭniŭ sam Chrystus. Kaścioł pracuje pastajanna nad tym, kab wykaranić z našaha serca egoizm i ũsiakaje zło, a kab pryhatować hetaje serca našaje da pryńaćcia miłaści. A razam z hetym pracuje nad pašyreńniem panawańnia miłaści i ũ žyćci hramadzkim.

Tak budzie, bo čaławiektwa zmučanaje i skałočanaje, sprabawaŭšy ũsie inšyja teoryi ũ hetym kirunku, musieć urešcie škirawać swaje kroki na darohu wyznačanju samym Boham: čaławiektwa hetaje, paznaŭšy Chrystusa, pryńiaŭšy jaho nawuku i, majučy prad saboju żywy prykład Boskaha jaho serca, musieć padparadkawać usie warunki žyćcia, jak paasobnych ludziej, tak celych klasaŭ hramadzianstwa i ũsich narodaŭ pad toje prawila, jakim jość miłaść.

Tady nastanie na świcie mahčymy sušwiety supakoj, a z hetym razam i ahulnaje ščaćsie.

I chacia mohuć być wyniatki, egoizm zaŭsiody moža to siam to tam uwodzić na świcie zabureńni, bo čaławiek rodzicca i prynosić u swaim sercy hety egoizm, jak nasledak swajej sapsutaj natury. A nawat i sa starany miłaści časam moža być kinieny klić zmahańnia, zmahańnia sa złom, zmahańnia nawat i aružnaha, kali druhoha sposabu nia budzie, kab ad hetaha zła abaranicca, ci abaranieć kryūdžanych, bo miłaść nia moža sa spakojnym sercam hladzieć na toje, kab chtoś kahości kryūdžiŭ. Miłaść musieć za pakryūdžanych dzie moža zastupicca.

Ale druhi moža skazać, što jon taksama zmahajecca sa złom, zmahajecca za praūdu, a taje praūdy moža tam i na hroš niama. Tak, bo ludzi sami saboju ũ paniaćci praūdy i falšu, u paniaćci dabra i zła časta mohuć bładzić. Dziela hetaha my pawinny ũ takim razie pytacca zdańnia Namiešnika Chrystowaha na ziamli. Jon Haława Kaścioła Božaha, jon zaŭsiody z nami, jon Namiešnik taho, katory skazaŭ: „Ja Daroha i Praūda i Žyćcio“ (Jan XIV—6).

Ale urešcie pryjdzie čas, kali światło nawuki Chrystowaj praniknie ũsiudy i tady panawańnie miłaści ahornie cely świet. A heta budzie tady, kali „staniecca adna aŭčarnia

TAMAŠ KEMPIJSKI.

Sledam za Chrystusam.Z łacinskaj mowy pierakłaŭ
Dr. St. HRYNKIEWIČ.

R a ż d z i e ł X L V I.

Treba spadziawacca na Boha, kali bičujuć nas sławami.

1. Synie, stoj śmiela i spadziejsia na Mianie. Bo što heta słowy? Słowy dyj tolki. Lotajuć jany praz pawietra, adnak kamienia nie zwaruchnuć.

Kali ty winawaty, dyk padumaj, kab chutčej sprawicca, kali-ż ty čysty pierad Boham — padumaj, što ũsio achwotna treba ściarpieć dziela Boha.

Miej prynamsi choć hetuju maľuju zasłuhu, što časami strywaješ prykraje słoŭka, kali ničoħa ciažejšaha jašče nia zdoleješ.

I čamu hetkaja drobiaź ciabie aź za serca chapaje? Ci-ż nia dziela taho, što nadta jašče ty cialesny i na ludziej uwaźaješ bolš, jak treba?

Baišsia pahardy i tamu nia chočaš, kab ciabie napaminali za twaje prastupki i adhworkami chočaš zaslanicca.

2. Hlań adnak lepš na siabie, a ũbačyš, što żywie ũ tabie jašče świet dy marnaja achwota padabacca ludziam.

Bo kali wykručwaješsia ad dakoraŭ dy zakidaŭ za swaje zahany, dakazywaješ, što ty

---

i adzin pastyr“, ci inačaj skęzać, kali budzie ũsiudy adna tolki katalickaja wiera, kali pramięń Chrystowaj nawuki ašwiecić usie narody. Tady na ũsiej ziamli nastupić Waładarstwa Boźaje — Waładarstwa miłasci.

Ale kab nastupiła Waładarstwa Boźaje ahulnaje, treba, jak ja ũžo ũspaminaŭ wyšej, kab jano zawitała da serca koźnaha paasobnaha čaławieka. Dalej, kab jano apanawała paasobnyja družyny, potym celyja hramadzianstwy i narody. I dzie chutčej zawitaje hetaje Waładarstwa, tam chutčej zawitaje i mahčymaje hramadzkuje sčascie.

I tak, z papiaredniaha raździelu my bačyli, što miłasc patrebna čaławieku dla sčascia jaho asabistaha, a ciapier my bačym, što jana patrebna dla sčascia cełaha hramadzianstwa, dla sčascia ũsiaho čaławiektwa.

Tak, nie ũ socyjalizmie siańniešnim, ani ũ jakoj inšaj teoryi, katoryja paŭstajuć i hinuć, jak nieadpawiednyja, ale tolki ũ miłasci apora hramadzkaħa ładu, u joj adradźeńnie chworaha čaławiektwa!

jašče sapraŭdy nie spakaryŭsia, nie pamior jašče dla świetu i świet dla ciabie nia jość ukryźawany.

Słuchaj tolki słoŭ maich, a nie spałocha-ješsia i dziesiaci tysiać słoŭ ludzkich.

Woś, kalib hawaryłasia nasuproć ciabie, što tolki mahčyma wydumać, dyk što heta tabie paškodziać, kali ty hetaha susim nia budzieš słu-chać dy budzieš hladzieć na ũsio heta byccam na lichi pył z miakiny? Ci-ż henjja słowy choć-by adzin wołas zmahli tabie wyrwać?

3. Ale chto nie zamykaje swajho serca dy nia maje Boha pierad wačyma, toj sławami zahany parušajecca lohka.

A chto na mianie spadziajecca i nie api-rajecca na swaich ułasnych dumkach — toj wolny budzie pierad ludźmi ad strachu ludz-koħa.

Bo ja-ż sudździa i wiedaju ũsie tajomnašci ludziej, ja wiedaju, jak što stałasia, ja wie-
daju, chto skrydźiŭ i chto cierpić.

Ad mianie heta wyšla słowa, za maim dapaŭšęńniem hetak stałasia, *kaħ dumki z mno-
bich sercaŭ stalisia jaŭnymi* (Łuk. 2, 35).

Ja sudzić budu winawataħa i biazwinna-ħa, ale pradusim ja chacieŭ sprabawać adna-ħo i druhoha tajomnym sudam.

4. Świadoctwa ludziej časta mylnym by-
waje, ale moj prysud praŭdziwy, jon budzie trywać i ništo jaho nie skranie.

Časta jon niawiedamy i mała kamu ab-
jaŭlajecca, nikoli adnak nia mylajecca dyj my-
laccia nia moħa, chacia ludziam zdajecca jon
nierazumnym i niesprawiadliwym

Dyk da mianie pa ũsiaki sud zwaroćwac-
ca treba, a nie spadziawacca na swoj rozum.

*Nia strywoźyć sprawiadliwaħa čaławieka
ũsio toje, što zdarycca jamu ad Boha* (Pryp.12, 21).

Niachaj i niapraŭdu chto na jaho hawo-
ryć, — mała budzie źwiartać na toje ũwahi.

Ale nia budzie takħa wiesialicca, kali in-
šyja jaho i pa praŭdzie baranić buduć.

Bo padumaje jon, što heta-ż ja, *jaki ba-
ču ũsio ũ hłybini serca i ũnutry* (Ps. 7, 10),
jaki nia sudžu pawodle wyhladu dy pakaz-
našci čaławieckaje.

Bo časta toje, što pachwalnaje ũ ludziej,
pierada mnoju hrešnaję.

5. Hospadzie i Boħa, sudździa sprawiad-
liwy, mahutny dy ciarpliwy, jaki wiedaješ nia-
duħašci ludziej i ichnija blaħoćci — budź si-
łaju majeju dy ũsieńkaju nadziejaju majeju:
bo nie chapaje mnie sumleńnia majho.

Ty wiedaješ, čaho ja nia wiedaju i dzie-
la taho treba mnie spakarycca pierad dako-
rami dy ciarpliwa ich trywać.

Budź dla mianie miłasciwym, kali ja ra-
biŭ inakš i daj mnie łasku bolšaje ciarpli-
wašci.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. 6—10.

Bo-ž lepšaja mnie Twaja wialikaja miłasernaść dzieła aprauđańnia majho, čymsia maja mahčymaja sprawiadliwaść dzieła abarony taho, što toicca ũ sumleńni maim.

Kali-b na't i nia bačyŭ ja ũ sabie winy, hetym aprauďwacca jašče było-b mała (IKor. 4, 4), bo kali zabiareš Ty miłasernaść swaju—*nichto z żywyc' nie aprauďajecca pierad Taboju* (Ps. 142, 2).

Z relihijna-hramadzka ha žyćcia.

Pielihrymki ũ Rym. Z pryčyny sioletnaha jubileju 1900-lećcia śmierci Chrysta i ũstanaŭleńnia Najšw. Sakramentu ũ Rym z usiaho świetu rychtujucea pilihrymki. Užo dali ab sabie znać 180 pilihrymak z roznych krajoŭ.

Mižnarodny kanhres pradstaŭnikoŭ katalickaj presy adbudziecca ũ Rymie pad čas Siomuchi. Apošni hetki kanhres adbyŭsia ũ 1930 h. u Brukseli.

Paštowija marki ũ čeść jubilejnaha hodu. Pošta Watykanu ũ čeść sioletnaha jubilejnaha hodu wydaje paštowija marki z Chrystom na kryży. Taksama dumaje zrabić italijskaje ministertwa pošty i irlanskaje, wydajučy cely rad paštowych marak z wyabražeńniem relihijnych pamiatkaŭ.

Šeść cudoŭnych azdaraŭleńniaŭ. Pawodle aficyjalnaha sprawadzańnia lakarskaha biura ũ Lurd za 1932 h. było šeść wypadkaŭ cudoŭnaha azdaraŭleńnia nieulečalna chworych. Da henaha „biura“ naleža bolš tysiačy lekaraŭ rožnaj nacyjanalnaści.

Kaścioł anhlíkanski žadaje swiatkawać jubilejny hod. Ochan anhlíkanskaha kaścioła ũ Londynie wyražaje pažadanie, kab anhlíkantie takža swiatkawali sioletni jubilejny hod, jaki abwiasćciŭ usiamu katalickamu świetu św. Ajciec Pius XI.

Biskup Słoskan u Rymie. Biskup Słoskan, jaki niadaŭna wiarnušsia z bałšawickaj Rastiei, u kancy sakawika stol. h. prybyŭ u Rym i adrazu byŭ pryniaty u św. Ajca. Biskup Słoskan afrymaŭ hodnaść asystenta papieskaha tronu.

Rekolekcyi dla wuhorskich parlamentarystaŭ. Apošnim časam u Wuhryi adbyli rekolekcyi pasty, senatary i ahułam hramadzkapalityčnyja dziejačy. Rekolekcyjami kirawaŭ słynny jezuit a. Bangha.

Papieski Ušchodni Instytut na audyjencyi ũ św. Ajca. Niadaŭna św. Ajciec pryńiaŭ na audyjencyi profesaroŭ i studentaŭ Papieskaha Ušchodnaha Instytu. Z wizyty hetaj św. Ajciec byŭ duža zdawoleny. Majučy prad saboj moładź i profesaroŭ piatnaccaci narodnaściciaŭ, św. Ajciec mieŭ mahčymaść adčuć katalickaść, paŭsiudnaść swajho pašlannictwa.

Z bielaruskaj niwy.

† Św. p. a. Uładzimier Piontkiewič. 24.III. stol. h. pamior a. Uł. Piontkiewič, protoi-humfen Ušchodniaj Misii a.a. Jezuitaŭ u Albertynie, Słonimskaha paw.

Pachowiny adbylisia 26 III. Na pachowinach byli: I. E. uniŭacki biskup Čarnecki, prawincyjanal aa. Jezuitaŭ z Wařawy, rektor Uniŭackaj Duchoŭnaj Seminaryi ũ Dubnie, rektor Hreka-Katalickaj Duch. Seminaryi ũ Lwowie, jak delehat ad I. E. Mitrapalita Šeptyckaha i mnoha duchawienstwa abodwych abrađaŭ. Na pachowinach pramaŭlali: pa łacinsku, pa polsku, pa ukrainsku i pa bielarusu. Pa bielarusku pramaŭlaŭ a. Ant. Niemancewič, red. unijnaj časopisi „Да злучэньня.“

Św. p. a. Piontkiewič, choć sam byŭ Palakom, pašwiaciŭsia sprawie zlučeńnia prawasłaŭnych Bielarusau z katalickim Kaściołam i pracu hetu prawodziŭ duža ũmieła i z jaŭnaj pryjaźniaj da bielaruskaha narodu. Paduładnaje jamu uniŭackaje duchawienstwa ũ misyjnej swajej pracy karystałasja i karystajecca siańnia bielaruskaj mowaj, u Albertynie, dziakujučy starańniam św. p. a. Uładzimiera, byŭ zasnawany i isnuje aź dahetul bielaruski dziciačy prytułak, a takža była zasnawana bielaruskaja unijnaja časopis, „Да Злучэньня“, jakaja wychodzić i siańnia. Bielarusy takža dobra pamiatajuć tyja jaho słowy na adnej z Pinskih konferencyjaŭ, što Palaki mohuć hlýnuć Bielarusau, ale ich nia strawiać.

Słowam, św. p. a. Uładzimier siarod bielaruskaha narodu pracawaŭ, jak sapraŭdny Chrystoŭ apostal.

Wiečny supakoj duży jahonaj!

Rekolekcyi dla bielarusau katalikoŭ. 22, 23, 24 min. m. u Wilni, u Kaśc. św. Mikałaja adbylisia rekolekcyi dla Bielarusau katalikoŭ. Pieršuju konferencyju skazaŭ Ks. dr. St. Hlakoŭski, a try astalnyja Ks. dr. J. Rešeć. Rekolekcyi adbylisia strojna i paważna. Da Św. Kamunii prystupali 25. III. naranicy, u dzień Žwiastawańnia Maci Božaj i ũ dzień bielaruskaha narodnaha swiata abwieščańnia niezaležnaści Bielarusi.

Nowija biskupy žoŭtaj rasy. 11.VI. stol. h. u Rymie sam św. Ajciec pašwiacić na biskupaŭ jašče placioch ksiandzoŭ žoŭtaj rasy: troch Chinčykaŭ, adnaho Indusa i adnaho Annamita.

Miascowy žychar Filipinaŭ—biskupam. Hazety padajuć, što niadaŭna miascowy žychar wastrawoŭ Filipiny a. Inigi pašwiacany na katalickaha biskupa. Usiudy, jak bačym, paŭstaje miascowaje, rodnaje narodu duchawienstwa.

Roznyja cikawaści.

Jak doŭha moža čaławiek haładawać? Ničoha nie jađućy ani pjućy, čaławiek umiraje pa 7 da 10 dzion, śmierć nastupaje tady, kali waha spadzie bolšmieniš da pałowy, a ũ dziaciej, jakija jošć słabiejšyja, da 3/4 narmalnaj wahi. Z historyi wiadoma, što niekatoryja ludzi pieranosili hoład niezwyčajna doŭha. U 1831 h. adzin wiazieŭ u Tuluzie nia brymaŭ nijakaj jeży aprača wady praz 63 dni, pašla čaho pamior. Padčas apošniaj wialikaj wajny Mec Swiney, burmistr irlanskaha miesta Cork, kali byŭ aryštawany anhljiskimi ũladami, na znak protestu haładawaŭ praz 75 dzion. Amerykanka Ingrani ničoha nia jeła praz 203 dni. U hetym čaście ũbyła 67 kg. wahl, z 105 na 38 kg. Roznyja specyjalisty ad haładamorstwa ũmiejuć haładawać praz 30 i 40, a nawat i 50 dzion. Z hetaha bačym, što Chrystus, jaki paściŭ 40 dzion i 40 nočaŭ moh dakanac hetaha swaimi silami pryrodnymi, nie karystajućysia da hetaha mocaj Božaj.

Ważnaje archeolohičnaje atkryćcie. Anhljiskija hazety padali niadaŭna wiestku ab duža waźnym archeolohičnym atkryćci, jakoha dakanala wučonaja ekspedycyja anhljiskaja i amerykanskaja. Ekspedycyji hetyja ũ wakolicach biblijnaha Ur (siaŭniešniaja Syryja) atkryli świątyniu, jakaja pawodle nawukowych abličeniaŭ pachodzić z časaŭ za 3 tys. hadoŭ prad naradžeŭniem Chrysta.

Z palityki.

U Niemieččynie adbylisia wybary ũ parlament i deli poŭnuju pieramahu Hitleru. Ciapiet tam usia ũlada ũ rukach hitlerowcaŭ. Urad hety biarecca za sprawu mocna i ũłady wypuskac z ruk nia dumaje. Pokułšto aznačyŭsia jon wostraj baračboj z komunizmam, socyjalizmam i z žydami, ale ekanamičnaha palepšaŭnia kraju nia daŭ, być moža, što budzie i heta.

Sajuz nadbałtyckich dziarżawaŭ. Hitler čačam hawora ab tym, što Niemieččyna zabiare i Gdansk i Kłajpedu i ahułam pašyrycca na ũschod. Heta strywožyła Polšč, Litwu i ahułam nadbałtyckija dziarżawy. ošža ũ hetych dziarżawaŭ paŭstaŭ plan sajuzu. Na pieraškodzie adnak staić Litwa, jakaja nie zhadžajecca razam z Polščaj iści ũ heny sajuz pokul Polšč jej nie addaść Wilni. Na hetym pakulšto sprawa nadbałtyckaha sajuzu i žatrymalasia.

Litoŭska-biełaruska-ukrainskaja federacyja. Hitler choča nia tolki ũmacawacca nad Bałtyckim moram, ale praz Litwu, Bielaruś i Ukrainu choča dabracca i da Čornaha mora. Dzieła hetaha ũ jahonaj palitycy jošć plan stwaryć litoŭska-biełaruska ukrainskuju federacyju, peŭniež, pad niemieckaj apiekaj. Prajekt hety śmat narabiŭ šumu ũ hazetach polskich i bałšawickich.

Dalar zatrymaŭsia. Jak wiadoma, u minulym miesiacy byŭ pačaŭšy chistacca amerykanski dalar. Z hetaj pryčyny ũ finansawym žyćci badaj usiaho światu paŭstaŭ wialiki pierapaloč. Adnak na hety raz tolki pierapaločom i skončylasia. Dalar urešćcie ũtrymaŭsia na 4 lejscy i zachawaŭ swaju daŭniejšuju wartaść.

Biazbožnyja marki. Sawiety, da'ej prawodziaćy swaju biazbožnuju palityku, wydumali biazbožnyja marki. Ale, jak kažuć, niama taho drennaha, jakoje nia wyšla-b na dobreje: u adkaz na heta ũ niekatorych dziarżawaŭ Eŭropy paŭstaŭ prajekt wypuścić marki źmiestu relihijnaha.

Nowaja koalicyja Mussolini zadumaŭ stwaryć nowuju koalicyju (sajuz) z talii, Francyi, Niemieččyny i Anhlji. Koalicyja heta mieła-b na mecje trymać u Eŭropie supakoj i roŭnawahu, jak palityčnuju, tak i ekanamičnuju. Prajekt hety duža nie spadabaŭsia bałšawikom. Ale pokulšto tak prajektam i astaŭsia.

Irlandyja — uзором chryścijanskaj dziarżawy. De Walera, wiadamy baračbit za niezaležnaść

Wilenskija nawiny.

Pastyrski list. I. E. Wilenski Arcybiskup wydaŭ pastyrski list ab 1900-letnim sioletnim jubilejnym hoździe i ab katalickaj presie. U liście hetym Arcypastyr, aprača spraŭ jubilejnych, wyjašniaje značeŭnie katalickaj presy i zaklikaje wiernych da jaje patrymliwaŭnia.

Dzieŭ ratawaŭnia bazyliki. Dzieŭ 2.IV. paświočany byŭ źbiraŭniu echwiar dla ratawaŭnia wilenskej bazyliki. Achwiary hetyja byli źbiranyja pa ũsiej Polščy.

80 tys. ludziej u biadzie. Wilenskija hazety apošnim časam padali wiestku, što ũ Wilni cierpieć biadu, a časta i hoład da 80 tys. ludziej.

Pieršaja wiasnawaja bura. U wapošnim dni sakawika nad Wilniŭ i ũ wakolicach praniesłasia bura z hromam i malankaj. Hetakaja raŭniaja bura — reč duža redkaja. Kažuć, sto niešta padobnaje bylo zdaryŭšysia ũ Rasiei 50 hadoŭ tamu.

Na Wialikdzieŭ nabaženstwa dla Bielarusau Katalikoŭ u Kaściele św. Mikalaja ũ Wilni, z pryčyny ražezdu moładzi, nia budzie. Pa Wialikadni nabaženstwa ũžnoŭ pa čniecca ũ prawodnuju niadzielu, jak zaŭsiody, a 10 h. ran.

Paštowaja skrynka

St. S. Prošbu Wašu spaŭniajam: pošylajem hazetu i premiju, čakajem ad Was naležnaści.

Ks. Kan. H. B. Za 20 zał. ščyra dziakujem. „Chryścijanskiju Dumku“ pošylajem akuratna. Nia wiedajem, ci potrebnaja Wam naša premija? Kali tak, dyk wietliwa prostm pawiedamić nas.

M. P. Wieršy atrymali, karystajem.

W. A. Atrymali, duža dziakujem, u swaim čaście nadrukujem, čakajem na bolš. Čamu wy nia prysylajecie nam „Z wakna wahonu?“

a. M. W. 6 zał. atrymali, z ich dźwie pieradali na „Šlach Moładzi.“ Dziakujem. Premiju pošylajem.

M. P. Za 10 zał. na bieł. kat. wydawiectwa duža Wam dziakujem.

Ks. W. Š. Usio atrymali, ale nia wiedajem, kali skarystajem, bo ũ nas, jak bačycie, wialikaja ciasneta.

B. D. 2 zał. atrymali. Hazetu i premiju pošylajem. Čakajem na reštu naležnaści.

Fr. D. 4 zał. atrymali, premiju wysłali.

G. P. Možacie płacić nam polskimi markami. Premiju pošylajem.

Ks. dr. prof. J. T. Za 25 zał. ščyra dziakujem, potrebnija Wam numary pošylajem.

Hramadzianie!

Dla našych akuratnych padpišćykaŭ my wyznačajem premii. — Čhto da kanca krasawika siol. hodu pryśle nam usiu padpisku (4 załatoŭki), tamu wyśle biblijateku „Chryścijanskaj Dumki“ likam 18 knižak.

Hramadzianie, pašpiašycie skarystać z hetaj redkaj akazii!

RED. „CHR. DUMKI“.

Irlandyji, jaki siaŭnia staić na čale jaje, dziarżawu swoju buduće na asnowach chryścijanskich. Irlandyje, jak bačym, akazałasia sapaŭdu zaŭsiody wiernaj Chrystu i jahonamu Kaściołu.